Instagram: stela_knjige
Facebook: stela
www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA
Franz Kafka
Die Söhne

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2026

ZA IZDAVAČA
Marko Sabovljević

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Marina Sabovljević

UREDNIK IZDANJA
Zoran Penevski

LEKTURA I KOREKTURA
Milica Rakić

DIZAJN KORICA
Siniša Subotić

SLOG I PRELOM
Studio Znak

ŠTAMPA
Alpha print, Zemun

TIRAŽ
1.000

IZDAVAČ
Publik praktikum, imprint Stela
Dobrovoljačka 10/I, Zemun
office@publikpraktikum.rs
011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA
2026

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući foto-kopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISBN 978-86-6152-687-9
COBISS.SR-ID 196611849

Franc Kafka

SINOVI

Presuda • Ložač • Preobražaj

Preveo sa nemačkog
Jovica Aćin

Stela

SADRŽAJ

O piscu i knjizi 7

SINOVI 9

PRESUDA 11

LOŽAČ 23

PREOBRAŽAJ 53

Sinovi doktora Kafke (Jovica Aćin). 109

O piscu i knjizi

Franc Kafka je rođen 3. jula 1883. godine u Pragu. U razdoblju od 1901. do 1906. godine najpre je kraće vreme studirao germanistiku, a zatim prava. Posle promovisanja u doktora prava, godinu dana je bio na „pravničkoj praksi" u osiguravajućem zavodu *Assicurazioni Generali*. Kao zaposleni pravnik radio je, potom, u češkom Zavodu za osiguranje radnika od nesreća na radnom mestu, i odatle će, 1922, otići u ranu penziju. Krajem 1917. godine počinje da iskašljava krv. Bila je to tuberkuloza, od koje će umreti 3. juna 1924. godine.

Za života je Franc Kafka, između ostalog, planirao da objavi knjigu pod naslovom *Sinovi*, koja je trebalo da sadrži tri povesti: *Ložač*, *Preobražaj* i *Presuda*. Ta tri prozna dela, na svoj način, predstavljaju jezgro Kafkine pripovedačke umetnosti, koja je, opet, po rečima Paula Rabea, u samom srcu celokupne autorove umetničke vizije.

Nesumnjivo jedan od najvećih pisaca dvadesetog veka, Kafka nam je ostavio priče iz kojih su se mnogi učili pripovedanju i mnogi se u njih zaklinjali. Teško je odoleti neobičnoj Kafkinoj imaginaciji, maltene proročkoj, kao i stilu njegove umetnosti, zahvaljujući kojoj na svet ne gledamo samo drukčije nego nam se otkrivaju i dublje istine. Ova knjiga će vas obuzeti, jer bol sažet u njoj i, u isti mah, komika koja je prožima, ostaju neponovljivi u istoriji svetske književnosti.

Sinovi
1913–1915

PRESUDA

Povest za gospođicu Felicu B.

Bilo je to jednog od nedeljnih prepodneva, dana kad je proleće najlepše. Georg Bendeman, mlad trgovac, sedeo je u svojoj posebnoj sobi na prvom spratu jedne od oniskih, brzograđenih kuća koje su se, u dugom nizu, protezale pored reke, međusobno se razlikujući bezmalo samo po visini i boji. Upravo je završio pismo prijatelju iz mladosti koji se nalazio u inostranstvu, polagano ga je zatvorio, kao igrajući se, i onda je, oslonjen laktovima na pisaći sto, pogledao kroz prozor na reku, most i uzvišice na drugoj obali, s njihovim slabašnim zelenilom.

Razmišljao je o tome kako je taj prijatelj, nezadovoljan svojim napredovanjem kod kuće, već pre više godina naprosto pobegao u Rusiju. Sad je vodio posao u Petrogradu, koji je veoma dobro krenuo, ali je, izgleda, već odavno zastao, kako se prijatelj žalio prilikom svojih sve ređih poseta. Tako se uludo trošio u tuđini, brada stranog izgleda loše je pokrivala lice, dobro poznato iz mladalačkih godina, i čija žućkasta boja kao da je nagoveštavala neku bolest u razvoju. Po njegovom pričanju, nije imao prave veze s tamošnjom kolonijom svojih zemljaka, ali bezmalo ni ikakvog društvenog dodira s domaćim porodicama, i svikavao se da konačno ostane neženja.

Šta ste mogli da pišete takvom čoveku, koji se očito gubio, koga možete žaliti, ali mu ne možete pomoći. Treba li mu možda

savetovati da se vrati kući, da svoj život prenese ovamo, da vaspostavi sve stare prijateljske veze – za šta nije bilo baš nikakvih prepreka – a za ostalo da se poveri pomoći prijatelja? Ali to ne bi značilo ništa drugo nego mu istovremeno reći, što obazrivije i utoliko uvredljivije, da su njegovi dosadašnji pokušaji propali, da bi trebalo da ih se konačno okane, da se mora vratiti i dopustiti da svi u njega, čudeći se, zure kao u povratnika zauvek, da samo njegovi prijatelji ponešto razumeju a da on jeste matoro dete koje naprosto ima da sledi uspešne prijatelje koji su ostali kod kuće. I da li je onda još sigurno da će sva muka, koja mu mora biti zadata, imati neku svrhu? Možda će krahirati pokušaj i da se on uopšte dovede kući – pa sam je rekao da više ne razume prilike u zavičaju – i tako bi, uprkos svemu, ostao u tuđini, ogorčen zbog saveta i još za korak otuđeniji od svojih prijatelja. Ali ako bi doista prihvatio savet i našao se ovde – prirodno, ne namerno, ali pod dejstvom činjenica – potišten, ne snalazeći se među svojim prijateljima, a ni bez njih, pateći od postiđenosti, i tada stvarno bez zavičaja i prijatelja više, ne bi li otuda za njega bolje bilo da ostane u tuđini, takav kakav jeste? Može li onda i pomisliti da bi, u takvim okolnostima, on istinski napredovao ovde?

Iz tih razloga niste mu mogli, ako ste uopšte hteli da s njim održavate prepisku, ništa stvarno saopštavati, kako inače možete, bez bojazni, činiti najdaljim poznanicima. Sad je već više od tri godine kako prijatelj nije bio u zavičaju i to je veoma oskudno objašnjavao političkim prilikama u Rusiji, koje, prema tome, nisu dopuštale nekom sitnom poslovnom čoveku ni najkraće odsustvovanje, dok su stotine hiljada Rusa spokojno šetkale po svetu. Ali tokom te tri godine upravo se za Georga svašta promenilo. Za smrt Georgove majke, pre neke dve godine, otkada je Georg živeo u zajedničkom domaćinstvu sa ostarelim ocem, prijatelj je doduše još i saznao i izrazio mu u pismu saučešće rečima čija je suvoća mogla poticati otuda što

žalost zbog takvog događaja biva sasvim nezamisliva u tuđini. Ali Georg je od tog vremena s većom odlučnošću prionuo na svoj posao, kao i na sve ostalo. Možda ga je za majčinog života otac onemogućavao u stvarnoj samostalnoj delatnosti time što je dopuštao da u poslu važi samo njegov pogled, možda je otac posle majčine smrti, mada je još sudelovao u poslu, postao suzdržaniji, možda su srećni slučajevi – to je čak bilo verovatnije – igrali znatno važniju ulogu, ali posao se, u svakom slučaju, tokom spomenute dve godine, sasvim neočekivano razvio, morali su da udvostruče osoblje, obrt se upetostručio, napredak je nesumnjivo predstojao i dalje.

Prijatelj, pak, nije ni naslućivao tu promenu. Ranije, poslednji put možda u pismu sa onim saučešćem, hteo je da nagovori Georga da se iseli u Rusiju i predočavao mu izglede koje u Petrogradu postoje upravo za Georgovu poslovnu granu. Brojke su bile ništavne prema obimu koji je sad poprimio Georgov posao. Ali Georg nije nalazio nikakvo zadovoljstvo u tome da prijatelju piše o svojim poslovnim uspesima, a kad bi to sad učinio naknadno, izgledalo bi zaista neobično.

Tako se Georg ograničio na to da prijatelju uvek piše samo o beznačajnim događajima, onako kako se oni bez reda gomilaju u sećanju kad razmišljate u mirni nedeljni dan. Nije hteo ništa drugo nego da netaknutom ostavi predstavu koju je prijatelj u dugom međuvremenu obavezno stvorio o zavičajnom gradu i s kojom se srodio. Zato se dogodilo da je Georg tri puta, u tri pisma prilično vremenski odvojena, prijatelja obavestio o veridbi nekog nevažnog čoveka sa isto tako nevažnom devojkom, dok se naposletku prijatelj nije počeo da, sasvim mimo Georgove namere, interesuje za taj tako važan događaj.

Ali Georg mu je radije pisao o takvim stvarima nego što bi mu priznao da se on sam verio sa izvesnom gospođicom Fridom

Brandenfeld, devojkom iz dobrostojeće porodice. On je često s verenicom razgovarao o svom prijatelju i o posebnom odnosu uspostavljenom među njima u prepisci. „Znači on uopšte neće doći na našu svadbu", rekla je ona, „a ja svakako imam pravo da upoznam sve tvoje prijatelje". „Ne bih da ga uznemiravam", odgovori Georg, „shvati me dobro; on bi verovatno došao, barem verujem u to, ali on bi se osećao prinuđen i oštećen, možda bi mi zavideo i otputovao bi natrag sam, sigurno nezadovoljan i nesposoban da se tog nezadovoljstva ikad oslobodi. Sam – znaš li ti šta je to?" „Pa dobro, zar on za naše venčanje ne može da sazna na neki drugi način?" „To ne mogu, u svakom slučaju, da sprečim, ali je to neverovatno s obzirom na njegov način života." „Ako imaš takve prijatelje, Georg, uopšte nije trebalo da se veriš." „Da, to je naša zajednička krivica, ali ni sad ne bih želeo da je drukčije." I kad je ona potom, ubrzano dišući pod njegovim poljupcima, još izustila „zapravo me to ipak vređa", njemu prolete kroz glavu da, zbilja, ne bi škodilo da prijatelju piše o svemu. „Takav sam i takvog neka me prihvati", reče u sebi. „Ne mogu da sebe istešem u čoveka koji bi možda bio podesniji od mene za prijateljstvo s njim."

I stvarno, u opširnom pismu koje je pisao tog nedeljnog prepodneva izvestio je prijatelja o svojoj veridbi sledećim rečima: „Najlepšu novost sačuvao sam za kraj. Verio sam se sa izvesnom gospođicom Fridom Brandenfeld, devojkom iz dobrostojeće porodice koja se ovde nastanila prilično posle tvog odlaska, zbog čega jedva da je možeš poznavati. Biće još prilike da ti pobliže pišem o svojoj verenici, za danas neka ti je dovoljno da sam istinski srećan i da se u tvom i mom odnosu nešto izmenilo samo utoliko što ćeš sad umesto sasvim običnog prijatelja u meni imati srećnog prijatelja. Osim toga, u mojoj verenici, koja te srdačno pozdravlja, i koja će ti sledeći put i sama pisati,

dobijaš iskrenu prijateljicu, što za jednog neženju nije baš bez značaja. Znam da te mnogo toga zadržava da nas posetiš, ali zar ne bi upravo moja svadba bila prava prilika da jednom pređeš preko svih prepreka? Ali, kako god bilo, postupi bez obzira na sve i samo po sopstvenom nahođenju."

S tim pismom u ruci sedeo je Georg dugo, licem put prozora, za svojim pisaćim stolom. Nekom poznaniku, koji ga je prolazeći pozdravio, jedva da je otpozdravio rasejanim smeškom.

Stavio je, naposletku, pismo u džep i iz svoje sobe, kroz kratki hodnik, prešao u sobu svoga oca, u kojoj nije bio već mesecima. Nije za tim, inače, ni bilo potrebe, jer je s ocem neprestano dolazio u dodir u radnji, ručali su istovremeno u jednoj gostionici, uveče su, doduše, obedovali na raznim stranama po sopstvenim sklonostima, ali bi zatim, ako Georg ne bi bio, što se najčešće dešavalo, s prijateljima ili, kao odskora, posećivao verenicu, većinom posedeli još malo, svaki sa svojim novinama, u zajedničkoj dnevnoj sobi.

Georg se začudio koliko je očeva soba mračna, čak i u ovo sunčano prepodne. Toliku je senku, dakle, bacao visoki zid koji se dizao s one strane uskog dvorišta. Otac je sedeo kod prozora, u uglu, ukrašenom različitim uspomenama na pokojnu majku, i čitao novine, držeći ih pomerene po strani ispred očiju, čime je pokušavao da doskoči izvesnoj slabosti očiju. Na stolu su bili ostaci doručka, od kojeg kao da nije bilo mnogo pojedeno.

„Ah, Georg!", reče otac i odmah mu pođe u susret. Njegov teški kućni ogrtač otvarao se dok je hodao, peševi su lepršali oko njega. – „Moj otac je još gorostas", reče u sebi Georg.

„Pa ovde je nepodnošljivo mračno", reče zatim.

„Da, svakako je mračno", odgovori otac.

„I prozor si zatvorio?"

„Tako više volim."

„Pa napolju je krajnje toplo", reče Georg kao u dopunu rečenog, i sede.

Otac ukloni posuđe od doručka i smesti ga na kredenac.

„Hteo sam zapravo samo da ti kažem", nastavi Georg, izgubljeno prativši starčeve pokrete, „da sad, ipak, šaljem vest o svojoj veridbi u Petrograd." Malo izvuče pismo iz džepa i pusti ga natrag u džep.

„Kako to u Petrograd?", upita otac.

„Pa, svom prijatelju", reče Georg i potraži očeve oči. – „U radnji je ipak sasvim drukčiji", pomisli, „nego ovde, razbaškaren, i s rukama prekrštenim na grudima."

„Da. Tvom prijatelju", reče otac naglašavajući.

„Ta valjda znaš, oče, da sam isprva hteo da mu prećutim svoju veridbu. Iz obzira, ni zbog čega drugog. I sam znaš, on je težak čovek. S druge strane, rekoh, on bi ipak mogao da sazna – to ne mogu da sprečim – za moju veridbu, premda je to malo verovatno s obzirom na njegov usamljenički način života, ali od mene lično nikako neće saznati."

„A sad si se predomislio?", upita otac, odloži velike novine na prozorsku dasku, a preko novina položi naočare koje pokri rukom.

„Da, sad sam se predomislio. Ako mi je pravi prijatelj, rekoh sebi, onda je moja srećna veridba i za njega sreća. I zato nisam više oklevao da ga obavestim. Pre nego što pismo pošaljem, hteo sam da ti to kažem."

„Georg", reče otac i široko razvuče bezuba usta, „čuj me! Zbog te stvari si došao da bi se sa mnom posavetovao. To ti je bez sumnje na čast. Ali, to je ništa, još manje od ničega, ako mi sad ne kažeš celu istinu. Neću da diram u stvari koje ovde ne spadaju. Posle smrti naše drage majke zbile su se izvesne nelepe stvari. Možda i za njih dolazi vreme i možda dolazi brže nego što zamišljamo. U radnji mi ponešto izmiče, možda se od mene i prikriva – ne bih sad čak ni da pretpostavljam da se od mene prikriva – a nisam

više dovoljno snažan, moje pamćenje jenjava, nemam više ni vida za sve od mnogih stvari. To je, prvo, prirodan tok i, drugo, mene je smrt naše majčice znatno više pogodila nego tebe. – Ali, budući da smo zastali upravo kod ove stvari, kod tog pisma, molim te, Georg, ne laži me. To je sitnica, nije vredno ni pare, dakle ne laži me. Imaš li ti zaista tog prijatelja u Petrogradu?"

Pometen, Georg ustade. „Ostavimo moje prijatelje. Hiljadu prijatelja ne može da mi zameni oca. Znaš li šta mislim? Ne paziš se dovoljno. A starost traži svoje. Ti si mi neophodan u radnji, to znaš veoma dobro, ali ako radnja ugrožava tvoje zdravlje, još koliko sutra ću je staviti zauvek pod katanac. Ne ide ovako. Otuda moramo da uvedemo drukčiji način života za tebe. I to temeljno drukčiji. Sediš ovde u mraku, a u dnevnoj sobi bi imao divnu svetlost. Gricneš od doručka umesto da se valjano okrepiš. Sediš pored zatvorenog prozora, a vazduh bi ti toliko godio. Ne, oče moj! Dovešću lekara i postupićemo po njegovim upustvima. Promenićemo sobe, ti ćeš preći u prednju sobu, a ja ovamo. Za tebe to neće biti nikakva promena, sve će stvari biti prenete. Ali za sve to ima vremena, sad malo prilegni, bezuslovno ti je potreban počinak. Hajde, pomoći ću ti da se svučeš, videćeš da umem. Ili hoćeš odmah da ideš u prednju sobu, pa da privremeno legneš u moju postelju. To bi, uostalom, bilo najpametnije."

Georg je stajao tik uz oca kome je glava, sa sedim čekinjama, bila klonula na grudi.

„Georg", reče otac tiho, ne pomerivši se.

Georg odmah kleče pored oca, pogleda ga u umorno lice, vide kako ga iz ćoškova očiju posmatraju odveć raširene zenice.

„Ti nemaš nikakvog prijatelja u Petrogradu. Uvek si bio šaljivčina, pa nisi odstupio ni u mom slučaju. Otkuda tebi baš tamo prijatelj! U to ne mogu da poverujem."

„Ipak, priseti se, oče", reče Georg, podiže oca sa stolice i, kako se sad pokazalo da je otac slab na nogama, svuče mu kućni

ogrtač, „evo skoro je tri godine kako nas je moj prijatelj posetio. Još se sećam da ti nije bio naročito drag. Barem dvaput sam morao da ga poreknem pred tobom, premda je upravo sedeo kod mene u sobi. Sasvim sam dobro shvatao tvoju nenaklonjenost prema njemu, jer moj prijatelj nije bez osobenosti. No, potom si, ipak, sasvim lepo s njim razgovarao. Tada sam se tako ponosio što si ga slušao, klimao mu glavom i pitao. Ako razmisliš, moraš se setiti. On je tada pričao neverovatne povesti o ruskoj revoluciji. Recimo, kako je na poslovnom putu u Kijev, tokom nekog meteža, video na jednom balkonu sveštenika koji je urezao široki krvavi krst na dlanu, podigao tu ruku i obratio se masi. I ti si lično to prepričavao tu i tamo."

Za to vreme Georg je uspeo da oca ponovo posadi na njegovo mesto i obazrivo mu svuče dugu potkošulju koju je nosio preko platnenih gaća i čarape. Ugledavši to ne baš čisto rublje, prebacivao je sebi što je zapustio oca. Bila je sigurno i njegova dužnost da vodi računa da otac menja svoje donje rublje. Još nije neposredno razgovarao sa svojom verenicom o tome kako žele da urede očevu budućnost, jer su prećutno pretpostavljali da će otac ostati sam u starom stanu. Sad je, ipak, naglo i odlučno zaključio da će oca povesti u svoje buduće domaćinstvo. Bezmalo je čak izgledalo, ako se tačnije promotri, da bi nega koja bi ocu bila tamo posvećena mogla stići prekasno.

Na rukama je odneo oca u krevet. Proželo ga je strašno osećanje kad je, tokom tih par koraka do kreveta, primetio da se otac igra lancem od časovnika na njegovim grudima. Nije mogao da ga odmah položi u krevet, toliko se čvrsto držao za taj lanac od časovnika.

Ali tek što ga je smestio, kao da je sve bilo u redu. Sam se pokrio, a zatim je povukao pokrivač visoko preko ramena. Podigao je pogled ka Georgu nimalo neljubazno.

„Zar ne, sećaš ga se svakako?", upitao je Georg i klimnuo mu glavom kao da ga hrabri.

„Jesam li sad dobro pokriven?", upita otac, kao da sam nije mogao videti da li su mu noge dovoljno pokrivene.

„Dopada ti se, je li, u krevetu", reče Georg i popravi pokrivač oko njega.

„Jesam li dobro pokriven?", upita otac još jednom i reklo bi se da je s posebnom pažnjom iščekivao odgovor.

„Budi miran, dobro si pokriven."

„Ne!", uzviknuo je otac, tako da se odgovor stušti na pitanje, snažno zbaci pokrivač da se na časak sav razvio u letu i uspravi se u postelji. Samo se jednom rukom ovlaš pridržavao za strop. „Ti bi da me pokriješ, znam ja to, potomčiću moj, ali ja još nisam pokriven. I neka je ovo poslednja snaga, dovoljno za tebe, premnogo za tebe. Da, poznajem tvog prijatelja. On bi bio sin po mome srcu. Zato si ga ti i obmanjivao svih ovih godina. Zašto bi, inače? Misliš li da nisam plakao zbog njega? Zato se ti i zaključavaš u svoju kancelariju, neka niko ne smeta, šef radi – samo da bi mogao da pišeš svoja lažna pisamca u Rusiju. Ali oca ne mora, srećom, niko da uči kako da prozre sina. A sad kad si poverovao da si ga pokorio, dotle pokorio da možeš sa svojom zadnjicom da sedneš na njega a on da i ne mrdne, tada si, moj gospodine sine, odlučio da se ženiš!"

Georg podiže pogled ka strašnoj prilici svoga oca. Prijatelj iz Petrograda, koga otac odjednom tako dobro poznaje, obuzeo ga je kao nikad. Video ga je izgubljenog u ogromnoj Rusiji. Video ga je na vratima puste, opljačkane radnje. Jedva je još stajao među krhotinama polica, pocepanom robom, gasnim svetiljkama koje su se obrušavale. Zašto je tako daleko morao da otputuje!

„Ali pogledaj mene!", uzviknuo je otac, a Georg pohrli, nekako rastrojen, prema krevetu, ali zamre na pola puta.

„Zato što je dizala suknje", poče otac da gudi, „zato što je ovako dizala suknje, ta odurna guska", i da bi to prikazao, on podiže svoju košulju toliko visoko da mu se na bedru video ožiljak iz ratnih godina, „zato što je dizala suknje ovako i ovako i ovako, ti si se prilepio uz nju, a da se bez smetnje možeš zadovoljavati s njom, oskrnavio si uspomenu na našu majku, izdao prijatelja i svog oca strpao u krevet da nije kadar da mrdne. A može li on mrdnuti ili ne može?"

I stajao je bez pridržavanja i izbacivao noge. Zračio je od spoznaje.

Georg je stajao u uglu, što je mogućno dalje od oca. Pre dobrog komada vremena, nepokolebljivo je rešio da sve posmatra potpuno tačno da ne bi bio zatečen nekako izokola, otpozadi, odozgo. Sad se ponovo setio davno zaboravljene odluke i zaboravio je, kao kad se kratak konac prodene kroz ušicu igle.

„No, prijatelj, evo, ipak nije izdan!", uzviknuo je otac, a to je potkrepljivao i njegov kažiprst, pomičući se tamo-amo. „Ja sam bio njegov zastupnik ovde na licu mesta."

„Komedijantu!", nije mogao Georg da ne vikne, odmah uvidevši štetu od toga i, ukočenog pogleda, ujede se, samo suviše dockan, za jezik tako da se presamitio od bola.

„Baš tako, izvodio sam komediju! Komedija! Prava reč! Koja je druga uteha preostala starom ocu udovcu? Reci – dok odgovaraš, budi za trenutak još moj živi sin – šta mi je pak preostalo, u zaturenoj sobi, proganjan od nevernog osoblja, ostareo do srži? A moj sin, pobirajući lovorike, krstario je svetom, sklapao poslove koje sam ja pripremio, pucao od zadovoljstva i pred svojim ocem se pojavljivao zatvorenog lica nekog čestitog čoveka! Zar veruješ da te nisam voleo, ja, od koga si proizišao?"

„Sad će se nagnuti napred", pomisli Georg, „kad bi pao i smrskao se!" Ta mu je reč prozviždala kroz glavu.